

Biuletyn
Polonistyczny

NAUKA DLA
SPOŁECZEŃSTWA

Newsletter projektu

NR 9-10
czerwiec-lipiec 2025

Polonistyka wobec wyzwań współczesnego świata

o projekcie

Szanowni Państwo,

Zapraszamy do zapoznania się z najnowszymi informacjami dotyczącymi projektu, który wyrósł z potrzeby zaangażowania we współczesny świat i pokazania, że poloniści mają mu wiele do zaoferowania, a polonistyka, czy szerzej – humanistyka, daje narzędzia, by się w tym świecie odnaleźć, pomóc go zrozumieć, wyjść naprzeciw jego problemom.

O naszych działaniach projektowych będziemy Państwa informować w rozsyłanych cyklicznie newsletterach, które można zaprenumerować po zalogowaniu do “Biuletynu Polonistycznego” i wybraniu w ustawieniach newslettera opcji: “okazjonalny”.

Życzymy inspirującej lektury!

Zespół projektu “Polonistyka wobec wyzwań współczesnego świata”

Myśl przewodnia projektu:

POLONISTYKA ZAANGAŻOWANA

➤ aktualnie pracujemy nad...

- trzecim odcinkiem podcastu z serii "Niepełnosprawność i zaangażowanie" – rozmowy Magdaleny Szaroty z Katarzyną Ojrzyńską;
- odcinkiem podcastu zatytułowanym *Przyszłość polonistyki zaczyna się w szkole. Rozmowa z laureatką Olimpiady Języka Polskiego na Litwie* – rozmowy Iwony Przybysz (Instytut Literatury Polskiej UW) – jurorki Stołecznego Komitetu Okręgowego OLiJP i uczestniczki naszego projektu z Izabelą Orłowską – absolwentką Gimnazjum im. św. Jana Pawła II w Wilnie, która zajęła pierwsze miejsce w ostatniej edycji Olimpiady Języka Polskiego na Litwie;
- artykułami o prostym języku i kompetencjach polonistycznych

➤ efekty projektu

- wywiad Klaudii Węgrzyn z dr Magdaleną Ochwat o książce [Więcej-niż-tylko-ludzkie lekcje języka polskiego. Edukacja polonistyczna w czasach kryzysu klimatycznego](#) (Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2025), zatytułowany [Praktykowanie uważności środowiskowej, czyli edukacja klimatyczna w szkole i akademii](#).

Rozmowa zakończona jest Manifestem Edukacji Symbiotycznej, który w formie grafiki-plakatu A4 dostępny jest do pobrania na stronie Biuletynu Polonistycznego.

The poster is titled "MANIFEST EDUKACJI SYMBIOTYCZNEJ" and features a drawing of a tree at the top right. It contains ten points of the manifesto, each preceded by a green arrow icon. The text is in Polish and discusses the relationship between education and nature, emphasizing interconnectedness and sustainability. A QR code is located on the right side, and a small illustration of a tree is at the bottom right.

MANIFEST EDUKACJI SYMBIOTYCZNEJ

Edukacja przyszłości będzie albo relacyjna, czuła i zakorzeniona w świecie przyrody — albo nie będzie jej wcale. Oto 10 myśli zaczerpniętych ze świata przyrody dla nowej ery. Być może dla symbiocenu?

- Myślmy o edukacji jak o lesie naturalnym**
Szkoła nie powinna być plantacją identycznych jednostek — równo posadzonych i starannie przycinanych. Powinna funkcjonować jak naturalny las: pełen różnorodności, splecionych ścieżek, zróżnicowanych rytmów i nieprzewidywalnych kierunków wzrostu.
- Budujmy sieci współzależności, a nie hierarchie**
Jak w grzybnii — uczniowie, nauczyciele, rodzice oraz społeczności lokalne uczą się od siebie nawzajem, tworząc horyzontalne, niehierarchiczne sieci relacji.
- Uznawajmy wiedzę jako dar, nie towar**
Wiedza w edukacji to przede wszystkim dar — bezinteresowne dzielenie się, które łączy ludzi i buduje wspólnotę.
- Twórzmy przestrzenie na improwizację i przypadkowe odkrycia**
Nie wszystko w edukacji musi być przewidywalne, zaplanowane i mierzone.
- Kultywujmy wielość i polifonię perspektyw**
Edukacja powinna być przestrzenią różnorodnych głosów, sposobów myślenia i widzenia świata. Zachęcajmy do eksploracji wielu ścieżek, także tych, które prowadzą poza horyzont ludzkiego doświadczenia.
- Kalibrujmy zmysły i praktykujmy „sztuki uważności”**
Uczmy się dostrzegać to, co ukryte — niepozorne detale, ciche ruchy, mikrozmiany.
- Uczmy (się) współpracy, nie rywalizacji**
Jak drzewa dzielą się składnikami odżywczymi przez podziemną sieć grzybnii, tak ludzie mogą dzielić się wiedzą. Zamiast promować wyścig i indywidualne sukcesy, twórzmy wspólnoty uczenia się, oparte na wzajemności i symbiozie.
- Projektujmy środowiska uczenia się jako otwarte ekosystemy. Renaturalizujmy edukację**
Klasa nie jest zamkniętym słołem ani sterylnym laboratorium — to żywy ekosystem, w którym krąży myśli, emocje, relacje.
- Bądźmy interdyscyplinarni, twórzmy nieoczywiste kolektywy — także międzygatunkowe**
Nie pozwólmy, by granice między dyscyplinami ograniczały nasze myślenie. Łączmy dziedziny, sposoby widzenia. Twórzmy wspólnoty wiedzy — nie tylko z ludźmi, lecz również z innymi mieszkańcami Ziemi: roślinami, zwierzętami, grzybami, minerałami.
- Chodźmy na grzyby – uprawiajmy aktywizm grzybiarski**
Grzyby mogą być odpowiedzią na wiele problemów współczesnego świata. Dostarczają pożywienia, wspierają leczenie chorób, regenerują zdegradowane środowiska i pomagają odbudowywać więzi międzyludzkie.

MAGDALENA OCHWAT
doktorka nauk humanistycznych,
adiunktka w Instytucie
Polonistyki Uniwersytetu
Śląskiego w Katowicach

Książka Więcej-niż-tylko-ludzkie lekcje języka polskiego. Edukacja polonistyczna w czasach kryzysu klimatycznego w Otwartym Dostępie

Ilustracja: Jasiłmina Wojcik

- nowa instytucja w "Geopolonistyce": [Departament Języków i Literatur Obcych oraz Kultur Nowożytnych na Uniwersytecie w Turynie](#) i krótki wywiad Marioli Wilczak ze Stefanią Spinelli ([Na styku włoskich archiwów i humanistyki cyfrowej](#)), która podczas swojego pobytu w Warszawie i jednego z zebrań Pracowni Literatury Romantyzmu w Instytucie Badań Literackich PAN zaprezentowała założenia swojego doktoratu.

- **Niepełnosprawność i zaangażowanie** – pod tym hasłem nasze ekspertki i bibliografki zajmujące się studiami o niepełnosprawności realizują serię rozmów z aktywistkami i aktywistami, pisarkami i pisarzami oraz badaczkami i badaczami, którzy na różne sposoby zajmują się tematyką niepełnosprawności.

#1 W pierwszym odcinku tej serii, zatytułowanym [O niedostatkach troski i potrzebie empatii](#) Klaudia Muca rozmawia z autorkami książek o doświadczeniu niepełnosprawności i opieki: Dorotą Danielewicz, autorką *Drogi Jana* (2020) oraz Magdaleną Moskal, autorką książki *Emil i my. Monolog wielodzietnej matki* (2021). Jakie zdarzenia związane z ruchem na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami są dla naszych rozmówczyń ważne? Na czym polega praca emocjonalna i praca opiekuńcza? Czego brakuje we współczesnej narracji o niepełnosprawności? I o jakiej zmianie społecznej rozmówczynie marzą?

#2 W drugim odcinku tej serii [Sztuka jest najlepszą formą aktywizmu](#) o niepełnosprawności, poezji i aktywizmie Magdalena Szarota rozmawia z poetką i aktywistką Dominiką Filipowicz. Rozmówczynie rozmawiają m.in. o tym, dlaczego ważne jest, by osoby z niepełnosprawnościami same opowiadały o swoich doświadczeniach – i w jaki sposób robią to poprzez literaturę? Jakie wyzwania wiążą się z próbą pisania o niepełnosprawności w sposób, który unika stereotypów i utartych schematów językowych? Jakie tematy i wątki związane z niepełnosprawnością wciąż pozostają niewidoczne w polskiej poezji? Jak poetyki tworzone przez osoby z niepełnosprawnościami kwestionują przyjęte normy estetyczne i polityczne?

- Dostępne jest nagranie z seminarium o kompetencjach polonistycznych na rynku pracy i o tym, jak się z tym wiąże prosty język: [Seminarium o prostym języku \(12 czerwca 2025\)](#). Gośćmi Piotra Bordzoła i Karoliny Malinowskiej byli Marta Chojnacka-Kuraś, Mateusz Gromulski, Sanita Kubryń i Julia Walerzak.

ankiety

Nieustannie zachęcamy do wypełniania udostępnionych przez nas ankiet!

Informacje z ankiety dostępnej na stronie [Bibliografia Źródeł dla Nauki i Społeczeństwa](#) zasilą "Bibliografię Źródeł dla Nauki i Społeczeństwa", która

pozwole na przybliżenie społeczeństwu zagadnień związanych ze studiami o niepełnosprawności, medycyną narracyjną, humanistyką medyczną i literaturoznawstwem architektonicznym. W tym cennym opracowaniu nie może zabraknąć informacji o Waszych publikacjach!

Informacje z drugiej ankiety, którą można przesłać drogą mailową, ale także wypełniając [formularz dostępny na stronie](#): wzbogacą **“Geopolonistykę”**, czyli obraz światowej polonistyki, obecny w “Biuletynie Polonistycznym” w postaci mapy, bazy danych, ale przede wszystkim w powiązanych z nimi tekstach o polonistykach krajowych i zagranicznych.

Zachęcamy do śledzenia naszych działań w mediach społecznościowych i subskrypcję naszego newslettera

Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi, propozycje i spostrzeżenia! Informujemy również, że istnieje możliwość włączenia się w nasze działania na zasadach wolontariatu.

Biuletyn
Polonistyczny

Dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa II”, nr projektu NdS-II/SP/0264/2024/01 kwota dofinansowania 618 218 zł.

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

NAUKA DLA
SPOŁECZEŃSTWA

zespół badawczy

Mariola Wilczak	Instytut Badań Literackich PAN
humanistyka cyfrowa, polonistyka, biografistyka, edytorstwo	kierowniczka Geopolonistyka, bibliografia literacka, promocja

Magdalena Popiel	Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Polonistycznych, Wydział Polonistyki UJ
Geopolonistyka	ekspertka

Justyna Tabaszewska	Instytut Badań Literackich PAN
ekokrytyka, badania nad pamięcią	ekspertka

Beata Koper	Wydział Filologiczny Uniwersytetu Opolskiego
humanistyka medyczna, bibliografia literacka	ekspertka

Tomasz Chachulski	Instytut Badań Literackich PAN, Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Polonistycznych
edytorstwo naukowe	Geopolonistyka

Aleksandra Wójtowicz	Instytut Badań Literackich PAN
literaturoznawstwo architektoniczne	ekspertka

Marta Chojnacka-Kuraś	Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego
językoznawstwo, komunikacja medyczna, semantyka	ekspertka

Magdalena Szarota	Uniwersytet w Lancaster; Stowarzyszenia Kobiet Niepełnosprawnych ONE.pl
studia nad niepełnosprawnością	ekspertka

Ewa Pakalska	Instytut Badań Literackich PAN
studia nad niepełnosprawnością	ekspertka, bibliografia

Klaudia Węgrzyn	Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
historia sztuki, studia pamięciowe, humanistyka środowiskowa	bibliografia, promocja

Piotr Bordzoł	Instytut Badań Literackich PAN
polonistyka, Geopolonistyka, kompetencje polonisty na rynku pracy	wykonawca

Iwona Przybysz	Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego
Geopolonistyka, krytyka literacka, historia przekładu	wykonawczyni

Karolina Malinowska	Wydział Filozoficzny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
filozofia medycyny i psychologii, kompetencje polonisty na rynku pracy	wykonawczyni

Przemysław Górecki	Ośrodek Studiów Amerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego
teoria literatury, queer studies, gender studies	Geopolonistyka

Klaudia Muca	Uniwersytet Jagielloński
afazja, studia nad niepełnosprawnością	promocja, bibliografia